

Riktlinje för minoritetspolitiskt arbete

Dokumenttyp Riktlinje	Dokumentnamn Riktlinje för minoritetspolitiskt arbete	Fastställd/upprättad 2023-12-18, KS § 288	Beslutsinstans Kommunstyrelsen	Giltighetstid Tills vidare Uppföljning vart 4:e år
Dokumentansvarig Kommunchef	Version 1.0	Senast reviderad --	Dokumentinformation Dnr 0596/23-003	Detta dokument gäller för Samtliga verksamheter och bolag

Bakgrund

Sverige ratificerade år 2000 Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om minoritetsspråk. I dessa konstateras att vissa minoritetsspråk riskerar att gå förlorade och att skydd för nationella minoriteter är nödvändigt för språklig och kulturell mångfald, demokratisk säkerhet, stabilitet och fred. I samband med ratificeringen av dessa infördes minoritetspolitiken som ett politikområde i Sverige och våra nationella minoriteter erkändes av riksdagen.

Sedan 2009 har Sverige en lagstiftning om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lagen har som syfte att stärka de nationella minoriteternas rättigheter och innehåller ett antal grundläggande ansvar som kommuner har gentemot minoritetsgrupperna.

En förstärkt reglering av kommuners ansvar framgår i 5 b § i minoritetslagen som kraft 1 januari 2019. Paragrafen anger att kommunen har en skyldighet att ha riktlinjer och mål för sitt minoritetspolitiska arbete. Med minoritetspolitiskt arbete avses verksamhet som motiveras av de skyldigheter och det ansvar som kommunen har enligt minoritetslagen och språklagen.

I grunden handlar det minoritetspolitiska arbetet om mänskliga rättigheter och demokrati. Det ska ge skydd till de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande och att främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken. Det allmännas grundläggande ansvar gäller samtliga kommuner.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att:

- Tydliggöra Älvsbyns kommuns ansvar när det gäller de nationella minoriteterna samt minoritetsspråken i enlighet med gällande konventioner och lagstiftning.
- Vara stöd i arbetet med att skydda de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt att främja bevarandet av de nationella minoritetsspråken.

Ansvar

Kommunstyrelsen:

- Ansvarar för att samordna frågorna kring nationella minoriteter och minoritetsspråk i kommunen
- Uppdatera riktlinjer varje mandatperiod

Chef inom verksamhetsområde ansvarar för att verksamheten efterlever riktlinjer.

Lagar och andra styrdokument

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

Grunden för skyddet för de nationella minoriteterna är två Europakonventioner som Sverige har ratificerat: ramkonventionen och språkstadgan. Sverige har genom dessa åtagit sig att vidta lämpliga åtgärder för att nå jämlikhet mellan nationella minoriteter och övriga befolkningen.

Riksdagen fastställde i samband med ratificeringen av ramkonventionen att för att erkännas som en nationell minoritet så ska gruppen ha funnits i Sverige under en lång tid samt ha historiska band till landet. Vidare ska gruppen ha en uttalad samhörighet och identitet samt ha en egen religiös, språklig och/eller kulturell tillhörighet. Sverige tillämpar självidentifikation för att avgöra vilka som ingår i en minoritet. Det innebär att det är varje enskild individ som själv avgör ifall denne anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Då tillhörigheten baseras på självidentifikation så kan samhället inte ställa krav på att någon ska styrka sin tillhörighet till minoriteten.

Utifrån ovan nämnda kriterier så har Sverige erkänt nedan angivna grupper som nationella minoriteter, vilket är fastställt i Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk:

- Tornedalingar
- Samer
- Sverigefinnar
- Romer
- Judar

Samerna har förutom status som nationell minoritet även status som urfolk. Det innebär enligt definition i FN:s Urfolksdeklaration att de har rätt till ett eget språk och utbildning i sin egen kultur och på sitt eget språk, rätt att delta i beslutsfattandet som berör deras rättigheter och rätt att utveckla sina egna beslutsfattande institutioner.

De nationella minoritetsspråken anges i Språklagen (2010:800) och är:

- Samiska
- Finska
- Meänkieli
- Romani chib samt
- Jiddisch

Romani chib är ett samlingsbegrepp för flera varieteter eller dialekter på romani. Samtliga varianter och dialekter av minoritetsspråken innefattas.

Nationell lagstiftning inom det minoritetspolitiska arbetet

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk: Anger kommunens ansvar för att sprida information gällande de nationella minoriteternas rättigheter samt det allmännas ansvar.

Kommunen har ansvar för att såväl skydda som främja de nationella minoritetsspråken, framför allt genom synliggörande av dessa språk. Kommunen har även ansvar för att främja möjligheten för dessa grupper att bibehålla och utveckla sin kultur. Kommunen ska arbeta med att skapa möjligheter för minoritetsgrupper till ökat inflytande i frågor som berör dem.

Bibliotekslagen (2013:801): Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska särskilt uppmärksamma de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Detta genom att bland annat erbjuda litteratur på modersmål.

Skollagen (2010:600): Elever som själv anser sig tillhöra någon av de nationella minoriteterna har rätt till undervisning i nationella minoritetsspråk. Detta gäller för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och gymnasieskolan. Det räcker att en enda elev önskar undervisning för att skolan ska bli skyldig att ordna undervisning. Skyldigheten gäller ifall det går att finna lämplig lärare.

Språklagen (2010:800): Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Socialtjänstlagen (2001:453): Kommunen har ett ansvar att verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken. Detta ifall det behövs i omvårdnaden av äldre människor.

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter: Barn som tillhör en minoritet eller ursprungsbefolkning har rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.

Kommunens ansvar i det minoritetspolitiska arbetet

Nedan redogörs kommunernas ansvar enligt gällande regelverk inom det minoritetspolitiska arbetet. Förtydligande av hur det minoritetspolitiska arbetet ska bedrivas inom Älvsbyns kommun anges i tillämpningsanvisningar som beslutas av kommunchef.

Information om rättigheter

Kommunen har ansvar för att informera minoriteterna om deras rättigheter samt det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och de föreskrifter som lagen hänvisar till. En av dessa rättigheter är rätten att få använda minoritetsspråk i kontakt med myndigheten. Detta gäller ifall det finns tillgänglig personal som talar minoritetsspråket.

Språk och kultur

Kommunen har ansvar att såväl skydda som främja de nationella minoritetsspråken, framför allt genom synliggörande av dessa språk. Kommunen har även till uppgift att främja möjligheterna för de nationella minoriteterna att bibehålla och utveckla sin kultur. I fokus står främjandet av utvecklingen av barns kulturella identitet, särskilt i fråga om barns användning av det egna minoritetsspråket.

Delaktighet och inflytande

Kommunen ska arbeta med att skapa möjligheter till ökat inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt strukturerat samråda med minoriteterna i sådana frågor. I det arbetet ansvarar kommunstyrelsen för att främja barn och ungdomars inflytande i frågor som berör dem.

De nationella minoriteternas möjligheter till inflytande är avgörande för att synliggöra gruppernas behov i samhället och en förutsättning för att kommunen ska kunna leva upp till förpliktelseerna i minoritetslagstiftningen. I lagen betonas att minoritetsarbetet ska göras tillsammans med de nationella minoriteterna som ska ses som rättighetsbärare och experter på sin situation. Ett samråd kan bildas för att ha en strukturerad dialog och ska vara politiskt förankrad. Samråda ska genomföras när nya initiativ tas på området.

Det är kommunen som ska identifiera vilka frågor som berör minoriteten, men det kan också vara minoriteten som önskar samråda om en specifik fråga och i dessa fall ska kommunen tillmötesgå önskemålet.

Äldreomsorg på minoritetsspråk

Kommunen ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar något av minoritetsspråken, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. För att kunna erbjuda service och omvårdnad enligt ovan ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i något av minoritetsspråken där det behövs för omvårdnaden av äldre människor. Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin nationella identitet samt informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad.